

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра філософії та культурології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного факультету

/проф. Борис БУНЧУК/

“ 12 ” серпня 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ФІЛОСОФІЯ СВІДОМОСТІ

обов'язкова

Освітньо-професійна програма «ФІЛОСОФІЯ»
(назва програми)

Спеціальність 033 Філософія
(вказати: код, назва)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки
(вказати: шифр, назва)

Рівень вищої освіти другий (магістерський)
(вказати: перший бакалаврський/другий магістерський)

Філологічний факультет

(назва факультету/ навчально-наукового інституту, на якому здійснюється підготовка фахівців за вказаною освітньо-професійною програмою)

Мова навчання українська
(вказати: на якій мові читається дисципліна)

Чернівці 2024 рік

Робоча програма навчальної дисципліни **Філософія свідомості** складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філософія» спеціальності 033 Філософія другого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою радою Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, протоколом № 9 від 26 червня 2024 року

Розробник та викладач: **Руснак Ігор Геннадійович**, к. філос. наук, асистент

Погоджено з гарантом ОП і затверджено на засіданні кафедри філософії та культурології

Протокол № 1 від “12” серпня 2024 року

Завідувачка кафедри
філософії та культурології

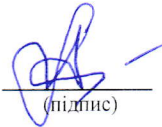

(підпис)

Ольга РУПТАШ

Схвалено методичною радою філологічного факультету

Протокол № № 1 від “12” серпня 2024 року

Голова методичної ради факультету /
навчально-наукового інституту

(підпис)

Алла АНТОФІЙЧУК

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Свідомість – один із останніх бастионів не лише для розуміння людини, а й у контексті множини гносеологічних, етичних та соціальних питань. Складна проблема свідомості — це проблема пояснення, чому і як люди мають кваліа або феноменальний досвід. На відміну від «легких проблем» пояснення фізичних систем, які дають нам та іншим тваринам здатність розрізняти, інтегрувати інформацію тощо.

Курс презентує короткий огляд історії розвитку проблеми свідомості – від Античності до сучасності, в межах курсу розглянуті ключові напрямки філософських ідей – від інтеракціонізму Декарта до функціоналізму. Також представлені деякі альтернативні концепції в межах квантової механіки чи спроб відійти від монізму, без явних суперечностей з постулатами сучасної фізики.

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ СВДОМОСТІ»:

Метою навчальної дисципліни є підготовка випускника магістратури, здатного використовувати в науковому дослідженні і викладанні концептуально узагальнене знання основних напрямів і підходів до вивчення свідомості, що сформувалися у філософії в другій половині XIX і в XX ст. При цьому в курсі приділяється особлива увага одному з провідних напрямів в сучасних досліджень свідомості - феноменологічному підходу до свідомості.

Поставлена мета дозволить: - вивчити ключові підходи до філософського осмислення свідомості, що сформувалася в європейській філософії в другій половині XIX - XX ст; - опанувати тезаурус різних концепцій філософії свідомості, уміти порівнювати різні мови філософського дослідження свідомості; - навчитися аналізувати класичні тексти філософії свідомості; - навчитися розкривати зміст і аргументувати позиції представників основних шкіл і напрямів філософії свідомості - психолого-експериментальної школи XIX ст., феноменологічного підходу, підходу аналітичної філософії та ін. - уміти розкривати особливості феноменологічного розуміння свідомості і обґрунтовувати його переваги та значення відносно інших підходів до вивчення свідомості; - сформувати навички у магістрантів самостійного пошуку і відбору інформації по сучасних проблемах філософії свідомості; - сприяти виробленню магістрантами уміння вести дискусії по проблемах сучасної філософії свідомості, здібності логічно формулювати, викладати і аргументовано захищати власне бачення ролі і місця філософії свідомості в сучасних філософських дискусіях.

Пререквізити: для ефективного засвоєння курсу «Філософія свідомості» студент повинен засвоїти/отримати диплом бакалаврату з філософії.

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ:

згідно з вимогами освітньо-професійної програми, передбачають оволодіння студентами такими **компетентностями**:

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність використовувати інформаційні та комунікативні технології.

СК1. Здатність використовувати історико-філософську спадщину в осмисленні та розв'язанні дослідницьких проблем.

СК4. Здатність обирати і застосовувати найбільш ефективну методологічну стратегію дослідження.

СК5. Здатність критично працювати з філософськими текстами, застосовувати різні методи аналізу та інтерпретації.

У межах вивчення дисципліни «Філософія свідомості» студенти набувають наступних **програмних результатів**:

Програмні результати навчання ОП	Методи навчання	Засоби оцінювання та форми контролю
ПРН1. Здійснювати інтелектуальний пошук, виявляти і критично осмислювати актуальні проблеми сучасної філософської думки, розробляти їх в рамках власного філософського дослідження.	<ul style="list-style-type: none"> • робота з рекомендованими матеріалами, • запитання-бесіда, діалог, дискусія індивідуальні завдання.	<ul style="list-style-type: none"> • екзамен (іспит) • тести, усне та письмове опитування, контрольні, самостійна робота за індивідуальними завданнями; презентації результатів виконання завдань.

Передбачені в межах курсу форми роботи (групова робота, дебати, робота в парах, презентації) спрямовані на формування у студента *соціальних навичок (soft skills)*.

По завершенні вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

знати:

Особливості філософії свідомості в аспекті її предметного поля, напрямів, методів філософування та функцій; соціокультурні, філософські, епістемні передумови виникнення філософії свідомості та історичні етапи її розвитку; типологічну специфіку головних напрямів філософії свідомості; статус філософії свідомості в системі сучасних філософських і конкретнонаукових досліджень; особливості проблем сучасної філософії свідомості.

вміти:

аналізувати теоретичні джерела філософії свідомості; диференціювати різні підходи до дослідження свідомості; експлікувати негативні та позитивні наслідки неоднозначного поділу філософії свідомості на дуалістичну та різні напрямки матеріалізму; пропонувати і аргументовано обґрунтовувати способи розв'язання основних проблем філософії свідомості; будувати мисленнєві експерименти; вести наукові дослідження, дотримуючи усі принципи академічної етики, і розуміння особистої відповідальності за цілі, засоби, результати наукової роботи; використовувати поглиблені спеціалізовані професійні знання і уміння при проведенні занять з філософських дисциплін у вищій школі; використовувати в процесі педагогічної діяльності сучасні освітні технології.

володіти навичками:

- порівняння різних підходів до розв'язання актуальних соціальних і гуманітарних проблем;
- аналізу та сприймання текстів, що мають філософський зміст;
- виявлення та обґрунтування ціннісних засад різних видів діяльності;
- демонструвати здатність ставити та розв'язувати проблеми наукового, організаційного та соціального характеру

3. ОПИС ЗМІСТУ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

3.1 Загальна інформація

Назва дисципліни: Філософія									
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин				Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	семінарські	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	6	180	15	30	135	-	Іспит

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд	с.р.		л	п	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1: Проблема свідомості: історичний контекст									
Тема 1. Предмет філософії свідомості	20	2	4		14					
Тема 2. Проблема свідомості: історико-філософський контекст	20	2	4		14					

Тема 3. Проблема свідомості у контексті дуалізму: епіфеноменалізм, інтеракціонізм	20	2	4	14					
Тема 4. Проблема свідомості у сцієнтистській традиції: біхевіоризм, функціоналізм, елімінативізм	20	2	4	14					
Тема 5. Проблеми та критика редуکتивного фізикалізму	20	2	4	14					
Разом за ЗМ1	100	10	20	70					
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Спеціальні питання філософії свідомості								
Тема 6. Питання моралі та свободи волі в контексті проблем філософії свідомості	25	2	-	20					
Тема 7. Проблема штучного інтелекту: сильна та слабка версії	31	2	6	25					
Тема 8. Посткласичні і некласичні теорії свідомості	24	1	4	20					
Разом за ЗМ 2	80	5	10	65					
Усього годин	180	15	30	135					

3.3 Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми
Змістовий модуль 1. Проблема свідомості: історичний контекст	
1	Предмет та ключові проблеми філософії свідомості
2	Історичний поступ у розв'язанні проблеми свідомості
3	Проблеми та критика редуکتивного фізикалізму
4	Сцієнтистські підходи до розв'язання проблеми свідомості
5	Дуалістичне трактування свідомості: від Декарта до Чалмерса
Змістовий модуль 2. Спеціальні питання філософії свідомості	
6	Проблеми мови та смислу у філософії свідомості
7	Проблема штучного інтелекту: сильна та слабка версії
8	Міждисциплінарні аспекти філософії свідомості
9	Некласичні теорії свідомості: д.п. XX-XXI ст.
10	Свідомість та масова культура: кіно, мистецтво, музика

3.7 Самостійна робота студента

№ з/п	Назва теми
1	Проблема свідомості: від найдавніших часів до 16 століття
2	Східний варіант розв'язання проблеми свідомості
3	Мисленнєві експерименти у філософії свідомості
4	Фундаментальні проблеми сучасної науки. Квантова фізика, тест Юнга та проблема свідомості.
5	Проблема свідомості: альтернативні концепції
6	Критика біхевіоризму: Скіннер vs Хомський
7	Фундаментальні недоліки дуалізму – від Декарта до Чалмерса
8	Філософські позиції Д.Деннета та його «Свідомість пояснена»
9	Китайська кімната та її варіації
10	Філософські позиції Д.Чалмерса
11	Філософські позиції Р.Метцінгера. Его тунель.
12	Проблема радикального перекладу та розуміння у контексті філософських проблем свідомості

Дидактико-методичний супровід індивідуальних завдань та СРС розміщено в системі електронного навчання Moodle:

<https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=1738>

Технічне й програмне забезпечення /обладнання

Обов'язкове: (для навчального закладу) – мультимедійний проектор; екран; дошка / фліпчарт, крейда/ маркер – для роботи в аудиторії.

(для студента) – наявність доступу до мережі Internet як під час заняття так під час індивідуальної/самостійної роботи в межах курсу; мобільний пристрій зі встановленим додатком moodle та telegram, а також активний поштовий аккаунт в корпоративній мережі ЧНУ.

Також:

офісні програми призначені для основної маси користувачів: текстові й табличні редактори, графічні редактори, засоби презентацій, системи управління базами даних, а також їх інтегровані пакети (Microsoft Word, Microsoft Excel, Lotus SmartSuite, Open Office, Libre Office) тощо*.

* *назви офісних програм наведені як приклад, студент вільний обирати інше ПЗ з еквівалентним функціоналом для виконання поставлених задач в межах курсу.*

Додаткове: за потреби – будь-яке технічне чи програмне забезпечення в якому може виникнути ситуативна необхідність. **Однак, відсутність такого жодним чином не порушить рівність доступу слухача до освітніх послуг в межах курсу, а наявність не надасть слухачеві додаткових переваг перед іншими слухачами.**

4. ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Форми навчання – проблемні, інтерактивні лекції та лекції – візуалізації, семінарські заняття – онлайн чи офлайн у формі інтерактивної комунікації: кооперативне навчання, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань, самостійна пошукова робота.

Підходи до навчання: використовуються студентоцентрований, проблемно-орієнтований, діяльнісний, комунікативний, професійно-орієнтований, міждисциплінарний підходи. Для викладання матеріалів з навчальної дисципліни «Філософія» використовуються наступні методи навчання.

Для викладання матеріалів з навчальної дисципліни «Філософія» використовуються наступні методи навчання.

4.1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.

Серед основних – класична лекція, інтерактивна лекція, орієнтовані за засвоєнні теоретичних та практичних моделей, що пропонує філософія в межах визначеної програмою проблематики. Серед основних прийомів утримання уваги використовуються проблемні питання, елементи меметики та мнемоніки з метою ефективного засвоєння студентом матеріалу.

4.2 Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.

Окремо застосовується бесіда як інтегративний компонент лекції – ключовою функцією якої є мотиваційно-стимулююча діяльність.

Використання ситуативних задач, ігор, з пізнавальною метою підвищують увагу та мотивацію студента та покращують засвоєння теоретичного матеріалу. Використання дискусій та аналізу життєвих ситуацій допомагає розвинути компетентності, спрямовані на формування культури мислення, логічного та послідовного викладу думок тощо.

Здійснюється широке використання кейс-методів – обговорення конкретних (реальних) ситуацій з метою досягнути освітніх цілей виского рівня за таксономією Блума.

5. КРИТЕРІЇ ТА ЗАСОБИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Критерії, які використовуються при оцінюванні усної відповіді студента при викладанні дисципліни “Філософія свідомості” для студентів філологічного факультету ЧНУ:

3 бала – вичерпна відповідь на питання семінарського заняття. Студент виявив всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу, глибоко засвоїв основну й додаткову літературу з теми, рекомендовану планом. Доповідає активно й упевнено, не прив’язаний до конспекту. Відповідь вирізняється багатством і точністю використаних термінів. Матеріал викладається послідовно й логічно. У розумінні та викладі навчального матеріалу студент виявляє науковий підхід і творчі здібності. Після завершення доповіді відповідає на більшість питань викладача та товаришів. (При цьому викладач має право поставити до трьох коротких питань за темою семінарського заняття загалом, а не лише з питання, яке висвітлював студент).

2,5 бала – студент виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у відповіді суттєвих неточностей, засвоїв основну літературу, рекомендовану планом. Дає відповіді на питання викладача та одногрупників. Доволі часто звертається до конспекту.

2 бала – студент виявляє знання матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і роботи за спеціальністю. Доповідач сильно прикутий до конспекту, припускається помилок. Матеріал не повно розкриває проблему. Відповідає на поставлені запитання з помилками, однак спроможний зі сторонньою допомогою виправити їх.

1,5 бала – студент відповідає, читаючи з ксерокопії, без допомоги якої у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки. Відповідає на поставлені запитання тільки зі сторонньою допомогою. Матеріал не розкриває проблему;

1 бал – студент читає з ксероксу чи конспекту, матеріал розкриває проблему поверхово чи фрагментарно. На запитання викладача та студентів відповісти не може.

0 балів – відповіді немає або вона абсолютно не розкриває сутності питання.

Крім усної відповіді передбачено загальні принципи розподілу балів за інші види роботи:

1-2 бала – усна відповідь на конкретне запитання (не репродуктивного характеру) на лекційному чи семінарському занятті в ході фронтального опитування;

1-2 бала – змістовне доповнення (мінімально – 2 хвилини);

1-2 бала – формулювання змістовних запитань до доповідача;

1-3-5 балів – творче завдання на картці не тестового характеру (залежно від рівня складності – максимально 3-5 балів (визначається за конкретне завдання));

1-5 балів – виготовлення наочності з глибоким смисловим навантаженням до теми лекційного чи семінарського заняття (за погодженням із викладачем);

Перелічені види роботи можуть виконуватися не тільки на семінарському занятті. Максимальна кількість балів, яку необхідно отримати за одне семінарське заняття – 5. Вона може не обмежуватися у разі виконання творчих завдань. Наприклад, структура балів, зароблених студентом за одне семінарське заняття, може виглядати так:

Приклад:

відповідь – 1-2 б. + доповнення – 1 б. + постановка запитань – 1 б. = 3-4 бала.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим самостійним повторним опрацюванням освітнього компонента до перескладання

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є: стандартизовані тести, індивідуальні та групові (командні) проекти, дослідницько-творчі роботи; есе; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Форми поточного та підсумкового контролю

Для поточного контролю: заслуховування доповідей та повідомлень на семінарських заняттях, тести, аналіз різних видів повідомлень (наукової статті, доповіді, виступу у ЗМІ тощо), студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Для контролю самостійної роботи: тестування, анотації опрацьованих першоджерел, підготовка есе (проекту), підбір відео, аудіо та текстового матеріалу за визначеною темою.

Для підсумкового контролю: екзамен.

У курсі «Філософія свідомості» передбачаються роботи, які є обов'язковими для виконання та ті, що виконуються за бажанням студента. Обов'язкові завдання передбачають можливість набрати певну кількість балів якої вистачить на достатній рівень. Для того щоб досягти більш високого рівня, виникає необхідність виконувати і необов'язкові види робіт. Перелік видів робіт та передбачена за їх виконання кількість балів наводяться у таблиці:

**Форми поточного та підсумкового контролю
та кількість балів за їх виконання**

№ п/з	Контрольні заходи	Обов'язкові або заохочувальні	Максимальна кількість балів за контрольний захід
1	Участь в обговоренні на лекціях	Заохочувальне оцінювання	10
2	Робота на семінарських заняттях	Обов'язково	30
3	Позааудиторне тестування	Обов'язково	20
4	Груповий проєкт (МЗ)	Обов'язково	10
5	Творче завдання (одне у ЗМ1,2)	За бажанням	бал прописаний у завданні
6	Виконання домашніх завдань: відповіді на проблемно-пошукові питання	За бажанням	2
7	Підготовка 5-хвилинної презентації та виступ в аудиторії	За бажанням, при взаємодії з викладачем	5
8	Портфоліо	За бажанням	10
9	Підготовка тез до наукової конференції (за проблематикою на стику філософії та проф.тематики)	За бажанням, при взаємодії з викладачем	10
10	Підсумковий тест	як альтернатива (або частина) екзамену	40 (10)

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота										Іспит	Сума
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8			40	100
5	5	5	5	5+10	5	5	5+10				

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

5 балів – максимальна кількість балів за кожен тему. В результаті успішного навчання студент протягом двох модулів в сумі може набрати 60 балів за поточну успішність та максимально 40 балів під час підсумкового контролю.

Перелік питань для підсумкової атестації з курсу «ФІЛОСОФІЯ СВІДОМОСТІ»

1. Дайте ключові визначення поняття «свідомість»
2. В чому відмінність між основними дефініціями «свідомості»?
3. Психологічне та філософське визначення поняття «свідомість»
4. Хто автор та в чому полягає значення формулювання «hard problem»?
5. Які основні способи розв'язання hard problem вам відомі?
6. Наведіть приклади мисленневих експериментів
7. Розкрийте структуру мисленневого експерименту та його зв'язок з логікою.
8. Продемонструйте, чому на далекому Сході не існувало поняття свідомості?
9. Поясніть, чи можна сказати, що в добу Античності здійснювалась еволюція в дослідженні проблеми свідомості
10. Порівняйте Античну і далекосхідну моделі у вченні про свідомість
11. Посніть, що таке «картезіанський театр»?
12. Продемонструйте роль Рене Декарта у розбудові дуалізму?
13. Проаналізуйте місце дуалізму в сучасних дослідженнях?
14. Як корелюють між собою дуалістичні та моністичні напрями, що досліджують свідомість?
15. Яке класичне формулювання дуалістичної проблеми?
16. Здійсніть короткий огляд історії дуалізму.
17. Опишіть види дуалізму крізь призму онтології
18. Опишіть види дуалізму крізь призму інтеракцій
19. Які ключові аргументи на користь дуалізму вам відомі?
20. Проілюструйте ключові проблеми дуалізму крізь призму сучасної наукової картини світу
21. Поясніть поняття супервентності.
22. Що таке інтеракціонізм, епіфеноменалізм та паралелізм?
23. Порівняйте сильні та слабкі сторони дуалізму в онтологічному та інтеракційному ключі
24. Проаналізуйте основні положення та особливості функціоналізму
25. Опишіть основні предтечі функціоналізму – роль тесту Тьюрінга та біхевіоризму у становленні функціоналізму
26. Які ключові види функціоналізму вам відомі?
27. Продемонструйте основні позиції критиків функціоналізму.
28. Які перспективи функціоналізму можна вирізнити в сучасних теоріях свідомості?
29. Поясніть, в чому полягає відмінність між фізикалізмом та матеріалізмом?
30. Чому функціоналіст у випадку вживання терміну «фізикалізм» у вузькому значенні не вважався би фізикалістом?
31. Чи тотожний фізикалізм теорії тотожності?
32. Що таке редукціонізм?
33. Поясніть, в чому суть дискваліфікації кваліа.
34. Дайте характеристику розвитку філософії свідомості у ХХ столітті
35. В чому полягає суть антагонізму між матеріалізмом та ідеалізмом у філософії свідомості?
36. Опишіть особливості психофізичного паралелізму
37. Проаналізуйте працю «Відкриваючи свідомість знову»

38. Охарактеризуйте переваги та недоліки матеріалістичного підходу у розв'язанні проблеми свідомості.
39. Проаналізуйте роль мисленневих експериментів як вивідної процедури у філософії свідомості
40. Вкажіть на недоліки інтеракціонізму
41. Дайте загальну характеристику середньовічним поглядам на свідомість
42. Опишіть поняття емерджентності у теоріях свідомості
43. Проаналізуйте позицію Дж.Серля відносно несвідомих ментальних станів
44. Вкажіть основні історичні погляди на проблему свідомості.
45. Проаналізуйте онтологічний паралелізм у теоріях свідомості
46. Опишіть основні напрями вивчення проблеми свідомості у сучасній аналітичній філософії
47. Співставте фізичні та логічні типи кореляцій між свідомістю та тілом
48. Проаналізуйте проблему мови та інтенціональності у філософії свідомості
49. Дайте характеристику альтернативним концепціям свідомості
50. Дайте характеристику поняттям «локус свідомості», «гомункулус» та проаналізуйте їх актуальність в сучасній філософії свідомості
51. Опишіть паралелізм між будовою головного мозку людини та архітектурою нейронних мереж
52. Опишіть основні напрями вивчення проблеми свідомості у сучасній аналітичній філософії
53. Співставте фізичні та логічні типи кореляцій між свідомістю та тілом
54. Проаналізуйте проблему мови та інтенціональності у філософії свідомості
55. Проаналізуйте методологічні проблеми філософії свідомості у філософській психології 18 століття
56. Дайте характеристику поняттю «феноменальний зомбі» та проаналізуйте репрезентативність мисленневого експерименту.
57. Актуалізуйте основні проблеми свідомості у філософії Т.Нагеля
58. Проаналізуйте емерджентні підходи до розв'язання проблеми свідомості
59. Опишіть основні риси розвитку вчення про свідомість в Античній філософії
60. Проаналізуйте теорію функціоналізму у філософії свідомості
61. Вкажіть основні підходи до розуміння та створення штучного інтелекту
62. Дайте характеристику дуалістичним теоріям в межах філософії свідомості.
63. Здійсніть аналіз філософії свідомості Д.Чалмерса
64. Проаналізуйте паралелі між сучасним станом розвитку вчення про свідомість і філософськими ідеями стоїків
65. Здійсніть аналіз ефективності мисленневих експериментів у філософії
66. Опишіть основні риси функціоналізму Д.Деннета
67. Опишіть стан розвитку вчень про свідомість в Східній філософії
68. Співставте філософські погляди на свідомість Д.Деннета та Д.Чалмерса
69. Проаналізуйте основні положення Р.Пенроуза щодо проблеми свідомості. Поясніть, що таке локус свідомості в його розумінні?
70. Здійсніть аналіз теоретичних пошуків Г.Степа в межах його теорії квантового інтерактивного дуалізму.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни на іспиті (усно, за умови аудиторного навчання під час сесії).

Виконання завдань чи усні відповіді оцінюються за такою шкалою:

31-40 балів – високий (творчий) рівень навчальних досягнень студентки/студента характеризується засвоєнням не лише суттєвих ознак категорій і понять, а й розумінням їхніх зв'язків з іншими; знання узагальнені, системні, студентка/студент здатна/ий використовувати їх у нестандартних ситуаціях; у розумінні та викладі навчального матеріалу студентка/студент виявляє науковий підхід і творчі здібності, всебічне, систематичне й глибоке знання матеріалу.

Студентка/студент у практичній частині зовсім не допускає або допускає незначні/технічні помилки під час виконання завдань. Цим може бути аргументована варіація балів в межах коридору 31-40 балів.

20-30 балів – достатній (конструктивно-варіативний) рівень навчальних досягнень характеризується знанням суттєвих ознак понять і категорій, студентка/студент вільно оперує ними, тобто відтворює стандартний перелік відомостей про основні задачі логіки та критичного мислення; вміє розв'язувати практичні завдання; однак знання не узагальнені, студентка/студент не вміє переносити їх і використовувати в інших ситуаціях в повному обсязі, при цьому виявляє досить повні знання матеріалу, не припускається у відповідях суттєвих неточностей, засвоїла/в основну літературу, рекомендовану навчальною програмою, іноді послуговується попередніми записами, дає повні відповіді на додаткові запитання викладача/ки.

Студентка/студент у практичній частині припускається помилок під час виконання завдань, але в цілому масив завдань правильно виконано в обсязі 50-75%, з допущенням не грубих помилок. Цим може бути аргументована варіація балів в межах коридору 20-30 балів.

10-19 балів – середній (репродуктивний) рівень навчальних досягнень: студентка/студент знає основні ознаки поняття чи категорії, здатна/ий відтворити основні відомості володіє елементарними вміннями навчальної діяльності, виявляє знання та вміння, достатні для подальшого навчання і роботи за спеціальністю; увага студентки/студента прикута до записів, зроблених під час підготовки до усної відповіді; студентка/студент припускається помилок, відповіді не повно розкривають проблеми та шляхи їхнього розв'язання; відповідає на додаткові поставлені запитання з помилками, однак спроможна/ий за допомогою екзаменатора/ки виправити їх.

Студентка/студент у практичній частині припускається значних помилок під час виконання завдань, правильно масив завдань виконано в обсязі 25-50 %. Цим може бути аргументована варіація балів в межах коридору 10-19 балів.

4-9 балів – низький (рецептивно-продуктивний) рівень навчальних досягнень характеризується дифузно-розсіяним уявленням про категорії та поняття, на основі яких студентка/студент відрізняє їх від інших; студентка/студент відповідає, читаючи зроблені під час підготовки до усної відповіді записи, без допомоги яких у матеріалі орієнтується слабо, допускає принципові помилки; відповідає на додаткові поставлені запитання тільки за допомогою підказок екзаменатора/ки, відповіді не розкривають сутність проблем, сформульованих у питаннях.

Студентка/студент у практичній частині припускається грубих помилок під час виконання завдань, правильно масив завдань виконано в обсязі 10-25%. Цим може бути аргументована варіація балів в межах коридору 4-9 балів.

0-3 балів – студентка/студент не розкриває сутність проблем, сформульованих у заліковому завданні, або торкається питань поверхово чи фрагментарно, не розкриваючи їх сутності. На додаткові запитання викладача/ки відповісти не може. Практичні завдання правильно виконані менше ніж на 10%

Загальна оцінка знань і вмінь студентки/студента виставляється за змістові та підсумковий модуль і не може перевищувати 100 балів.

ПОЛІТИКА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Викладання курсу «Філософія», контроль й оцінювання знань і вмінь студентів спрямовані на дотримання вимог академічної доброчесності (Див.: *Правила академічної доброчесності ЧНУ ім. Ю. Федьковича*: https://drive.google.com/file/d/1EzBsehqERCEzxJwWe-rz6_eTUFUBGv4o/view).

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>

✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» <https://www.chnu.edu.ua/media/n5nbzwwg/polozhennia-chnu-pro-plahiat-2023plusdotatky-31102023.pdf>

Студенти несуть особисту відповідальність за випадки їхнього порушення, враховуючи плагіат, списування, підказування тощо. У разі виявлення академічної недоброчесності вперше бали, зараховані студентом/студентці за виконане завдання, скасовуються. Повторна практика недоброчесності може призвести до анулювання усіх нарахованих за курс балів.

Рекомендована література

БАЗОВА

1. Jaegwon Kim. *Philosophy of Mind*. Routledge; 3rd edition (December 28, 2010), 386 p
2. *Introduction to Philosophy: Philosophy of Mind*, 2019, Rebus Community
3. Daniel Dennett. *Consciousness Explained*. Gardners Books; New Ed edition (July 1, 2004). P. 524
4. John R. Searle, *The Rediscovery of the Mind*, MIT Press (1992)
5. Laktionova, A. (2017). *Modern Philosophy of Mind: Methodological "Enquiries"*. *Filosofska Dumka*, (2), 39–47. Retrieved from <https://dumka.philosophy.ua/index.php/fd/article/view/10>
6. Врана А. О. Філософема вибору в контексті сучасної філософії свідомості / Анна Олександрівна Врана // *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. – 2019. – № 4. – С. 157-163. <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/12618>
7. Лебідь А. В. Антиреалістська (фізикалістська) парадигма феномену ментального (стаття перша) // *Світогляд-Філософія-Релігія*. 2016. Вип. 11. С. 27-37. <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/82989>
8. Квантова теорія свідомості Генрі Степа в історико-філософському вимірі / *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Філософія. Політологія*. 3 (117) / 2014. – С.10-13 <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/2107>
9. Олександра Стебельська. Сучасна філософія свідомості про перспективи створення штучного інтелекту / *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2019. Випуск 22, с. 111-119 http://fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/22_2019/18.pdf
10. Сепетий, Д. (2018). Матеріалізм, феноменальне знання та інтроспекція. Актуальні проблеми філософії та соціології, (3), 133-137. <https://doi.org/10.32837/apfs.v0i.60>
11. Свідомість як суб'єктивність: таємниця Я. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Книга 1. Зомбі, комп'ютери та Абсолютний Дух. – Запоріжжя: Просвіта, 2017. – 304 с

12. Руснак І. Теоретичні витоки та методологічні недоліки концепту «Китайська кімната» Дж. Сірля / Ігор Руснак // Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Серія: Філософія. Вип. 813., Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019., С. 79-83

13. Руснак І. Китайська кімната: спроба спростування // Гуманітарно-наукове знання: горизонти комунікативістики. Матеріали Міжнародної наукової конференції 4-5 жовтня 2019 р. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2019. – С.51-52

ДОПОМІЖНА

1. <https://plato.stanford.edu/entries/consciousness/>
2. <https://plato.stanford.edu/entries/consciousness-animal/>
3. <https://plato.stanford.edu/entries/self-consciousness/>
4. <https://plato.stanford.edu/entries/consciousness-neuroscience/>
5. <https://plato.stanford.edu/entries/consciousness-intentionality/>
6. <https://plato.stanford.edu/entries/qt-consciousness/>
7. <https://plato.stanford.edu/entries/consciousness-representational/>
8. <https://plato.stanford.edu/entries/panpsychism/>
9. <https://plato.stanford.edu/entries/zombies/>
10. <https://plato.stanford.edu/entries/mind-identity/>
11. The Meta-Problem of Consciousness with David Chalmers / <https://www.youtube.com/watch?v=yHTiQrrUhUA>
12. Генрих Д. Свідоме життя. Дослідження співвідношення суб'єктивності та метафізики. — К.: Курс, 2006
13. Гарднер Говард. Множинні інтелекти. Теорія у практиці. — К.: Мегатайп, 2004.

Першоджерела. Енциклопедії. Словники. Довідники

1. Stanford Encyclopedia of Philosophy	https://plato.stanford.edu/
2. Internet Encyclopedia of Philosophy	http://www.iep.utm.edu/

Інформаційні ресурси

http://plato.stanford.edu/	Філософська	енциклопедія Стенфордського університету. (Англійською мовою).
https://www.rationality.org/	Центр прикладної раціональності	